

Zarządzenie nr⁹⁰

Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych

z dnia 23 lipca 2024 r.

w sprawie zmiany i ogłoszenia tekstu jednolitego zarządzenia nr 87 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 12 lipca 2024 r. w sprawie wprowadzenia wytycznych dotyczących ograniczenia stosowania rębni i cięć zupełnych w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe

(znak: ZG.7014.2.2024)

Na podstawie art. 33 ust. 1 ustawy o lasach¹ w związku z § 6 Statutu Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe², w wykonaniu zadań, wynikających z obowiązków Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych, określonych w art.33 ust. 3 pkt. 3³ ustawy o lasach

zarządzam, co następuje:

§ 1

1. W § 1 dodaje się ust. 2 o treści:

„2. Modyfikacje ustaleń planu urządzenia lasu, dokonane przez nadleśniczego zgodnie z pkt. a – f, podlegają akceptacji przez dyrektora regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych (z poinformowaniem Głównego Inspektora Lasów Państwowych). Po uzyskaniu akceptacji nadleśniczy zobowiązany jest dokonać odpowiednich zmian wskazań gospodarczych w Systemie Informatycznym Lasów Państwowych.”

2. § 4 lit. a zarządzenia nr 87 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 12 lipca 2024 r. w sprawie wprowadzenia wytycznych dotyczących ograniczenia stosowania rębni i cięć zupełnych w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe nadaje się następujące brzmienie:

„a) w zakresie § 1 nastąpi do dnia 29 listopada 2024 r.,”

§ 2

Pozostałe zapisy zarządzenia nr 87 z dnia 12 lipca 2024 r. pozostają bez zmian.

§ 3

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem podpisania.

¹ Art. 33. ust. 1 ustawy o lasach stanowi, że Lasami Państwowymi kieruje Dyrektor Generalny przy pomocy dyrektorów regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych.

² Statut Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe został nadany zarządzeniem nr 50 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 18. maja 1994 r; w § 6. Statut Lasów Państwowych stanowi, że w wykonaniu zadań określonych przez ustawę (o lasach) oraz przez przepisy wykonawcze do ustawy, a także innych przepisów prawnych Dyrektor Generalny wydaje zarządzenia i decyzje obowiązujące w Lasach Państwowych.

³ Art. 33 ust.3 pkt. 1a) ustawy o lasach stanowi, że Dyrektor Generalny Lasów Państwowych inicjuje, organizuje oraz koordynuje przedsięwzięcia na rzecz ochrony lasów, racjonalnej gospodarki leśnej i rozwoju leśnictwa.

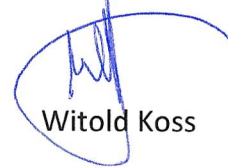
§ 4

Załącznikiem do zarządzenia jest tekst jednolity zarządzenia nr 87 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 12 lipca 2024 r. w sprawie wprowadzenia wytycznych dotyczących ograniczenia stosowania rębni i cięć zupełnych w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe, w brzmieniu nadanym mu niniejszym zarządzeniem.

DYREKTOR GENERALNY

LASÓW PAŃSTWOWYCH

Witold Koss

Zarządzenie nr 87

Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych

z dnia 12 lipca 2024 r.

**w sprawie wprowadzenia wytycznych dotyczących ograniczenia stosowania rębni i cięć
zupełnych w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe**

(znak: ZG.7014.2.2024)

W wykonaniu polecenia wydanego w dniu 26 kwietnia 2024 r. przez Ministra Klimatu i Środowiska na podstawie art. 34a ust. 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów¹, mając na względzie art. 4 ust. 4 i art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach², działając w oparciu o art. 33 ust. 1 ustawy o lasach³ w związku z § 6 Statutu Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe⁴, w wykonaniu zadań, wynikających z obowiązków Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych, określonych w art.33 ust. 3 pkt. 3⁵ ustawy o lasach

1. Uwzględniając pismo z dnia 26.04.2024 r. w którym Ministra Klimatu i Środowiska poleciła Dyrektorowi Generalnemu Lasów Państwowych preferowanie w sporządzanych i przedkładanych do zatwierdzenia planach urządzenia lasu rębni złożonych oraz cięć innych niż zupełne, a także przygotowanie analizy i propozycji rozwiązań w zakresie zastąpienia rębniami złożonymi rębni zupełnych zaplanowanych w planach urządzenia lasu (aktualnie obowiązujących) oraz zastąpienia cięć zupełnych innymi sposobami wykonywania cięć.

¹ Art. 34a ust. 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (Dz. U. z 2022 r., poz. 1188) stanowi, że Minister, w celu dostosowania do polityki ustalonej przez Radę Ministrów zasad i kierunków działania podległych lub nadzorowanych centralnych organów administracji rządowej, innych urzędów lub jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, może wydawać kierownikom urzędów centralnych oraz kierownikom innych urzędów i jednostek organizacyjnych wiążące ich wytyczne i polecenia.

² Art. 4 ust. 4 ustawy z dnia 28 września 1991 r o lasach (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 530) stanowi, że nadzór nad Lasami Państwowymi sprawuje minister właściwy do spraw środowiska, zaś zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt. 1 ustawy o lasach minister właściwy do spraw środowiska sprawuje nadzór nad gospodarką leśną minister w lasach stanowiących własność Skarbu Państwa.

³ Art. 33. ust. 1 ustawy o lasach stanowi, że Lasami Państwowymi kieruje Dyrektor Generalny przy pomocy dyrektorów regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych.

⁴ Statut Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe został nadany zarządzeniem nr 50 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 18. maja 1994 r; w § 6. Statut Lasów Państwowych stanowi, że w wykonaniu zadań określonych przez ustawę (o lasach) oraz przez przepisy wykonawcze do ustawy, a także innych przepisów prawnych Dyrektor Generalny wydaje zarządzenia i decyzje obowiązujące w Lasach Państwowych.

⁵ Art. 33 ust.3 pkt. 1a) ustawy o lasach stanowi, że Dyrektor Generalny Lasów Państwowych inicjuje, organizuje oraz koordynuje przedsięwzięcia na rzecz ochrony lasów, racjonalnej gospodarki leśnej i rozwoju leśnictwa.

2. Realizując polecenie, o którym mowa w ustępie 1, Dyrektor Generalny Lasów Państwowych zarządzeniem nr 36 Dyrektora Generalnego LP powołał zespół zadaniowy do spraw wypracowania „propozycji rozwiązań zmierzających do maksymalnego ograniczenia wykorzystywania rębni zupełnych oraz zastąpienia ich innymi sposobami cięć”, zarówno w nowo opracowywanych, jak i obecnie obowiązujących planach urządzenia lasu. Ustalenia będące wynikiem prac tego zespołu podane są w kolejnych punktach.
3. Przyjęto definicje rębni zupełnej, cięcia zupełnego oraz rębni złożonej zgodnie z zapisami zawartymi w najnowszym wydaniu Zasad Hodowli Lasu (dalej: ZHL) z 2024 r. Cięcie zupełne polega na tym, że, co do zasady, usuwa się jednorazowo **wszystkie** drzewa występujące na określonej powierzchni; podobnie, rębnia zupełna (I) polega generalnie na usunięciu wszystkich drzew z określonej powierzchni **całego drzewostanu**. Pod pojęciem rębni złożonej należy natomiast rozumieć wszystkie rodzaje i formy rębni nie zaliczone do grupy rębni zupełnych (II, III, IV i V).
4. W społecznym odbiorze, w ostatnich latach, coraz mocniej krytykowane są rębnie zupełne, stąd też wymagane jest uzasadnienie, w jakich przypadkach można przyjąć jako optymalne utrzymanie ich stosowania, a w jakich przypadkach wykorzystywać rębnie złożone.
5. Potencjalne wady cięć zupełnych i rębni zupełnej są znane leśnikom od bardzo dawna. Widoczne są szczególnie wyraźnie w przypadku stosowania wielkopowierzchniowych zrębów zupełnych, realizowanych na powierzchniach wynoszących kilkanaście czy nawet kilkadziesiąt hektarów (tak jak ma to miejsce np. w przypadku Stanów Zjednoczonych, Kanady czy Szwecji). Należą do nich zwłaszcza: 1) zagrożenie erozyjne gleby i pogorszenie jej właściwości wskutek odsłonięcia oraz możliwe zwiększenie tempa uwalniania węgla; 2) obniżenie zdolności retencyjnych gleby; 3) obniżenie walorów krajobrazowych (duże powierzchnie zrębów); 4) większe zagrożenie ze strony czynników biotycznych i abiotycznych (wzrost temperatury gleby, przesychania, uciążliwa roślinność, owady, zwierzyna); 5) brak możliwości wykorzystywania zdolności przyrostowych poszczególnych drzew; 6) brak możliwości skracania cyklu produkcyjnego przez wyprowadzanie młodego pokolenia pod okapem drzewostanu macierzystego; 7) konieczność stosowania przedplonu dla gatunków cienistych i wrażliwych w młodości na działanie czynników abiotycznych. W Polsce w celu eliminacji ich niekorzystnego wpływu powierzchnie zrębów zupełnych ograniczono do 6 ha (a w zasadzie do 4 ha), pozostawia się fragmenty drzewostanu macierzystego (tzw. kępy i płaty starodrzewu) aż do ich naturalnego rozpadu, pojedyncze drzewa lub grupy drzew pełniące rolę biocenotyczną, kształtuje się strefy przejściowe (§28 Zasad Hodowli Lasu).

6. Jednocześnie, rębnia zupełna i cięcia zupełne mają też wiele zalet i przynoszą korzyści, które można rozpatrywać nie tylko z hodowlanego i gospodarczego punktu widzenia. W tym kontekście trzeba wymienić m.in.: 1) łatwość odnawiania drzew o dużych i umiarkowanych wymaganiach świetlnych (takich, jak np. sosna, modrzew, brzoza, olsza, osika, dąb, klon, jesion) poza oceniającym wpływem drzewostanu; 2) koncentrację i uproszczenie prac związanych z pozyskaniem drewna i odnowieniem lasu, 3) brak szkód w odnowieniu; 4) możliwość utrzymania drzewostanów w optymalnym dla produkcji drewna zwarciu do końca cyklu produkcyjnego; 5) lepszą jakość drewna dzięki zwarcu poziomemu drzewostanu (mniejsza zbieżystość i gałęzistość drzew); 6) możliwość wprowadzania przez sadzenie lub siew gatunków światłożądnych i proweniencji o dużej wartości hodowlanej, a także lepiej dostosowanych do zmieniających się warunków klimatycznych (zgodnie z koncepcją migracji wspomaganą), 7) zapewnienie nisz ekologicznych dla wielu grup leśnych organizmów (głównie roślin, owadów i ptaków) wymagających otwartych przestrzeni, światła i ciepła, 8) tworzenie mozaikowości krajobrazu (bogatej tekstury lasu).

7. Radykalne odejście od zrębów i cięć zupełnych w polskich lasach opóźniłoby znacząco proces wymiany pokoleniowej i odmładzania zasobów leśnych lasów zagospodarowanych. W efekcie takiego podejścia istotnie wzrosłaby powierzchnia drzewostanów dojrzałych i starszych, które charakteryzują się większym ryzykiem zamierania w przypadku występowania nasilonych stresów związanych ze zmianą klimatu (głównie niedoborem wody i długotrwałymi okresami susz oraz wysokimi temperaturami). Ewentualna próba kompensacji obniżenia wielkości pozyskania drewna w drzewostanach dojrzałych, poprzez zwiększenie intensywności pozyskania w drzewostanach młodszych skutkowałaby pozyskiwaniem drzew na ogół w pełni zdrowych, które charakteryzują się większą stabilnością oraz mają większe szanse na zaadaptowanie się do zmiany klimatu. Kształtowanie właściwej struktury wiekowej drzewostanów jest jednym z istotniejszych zagadnień w planowaniu urzędzeniowym. Jednym z parametrów jest średni wiek drzewostanów, który obecnie wynosi 61 lat i jest wyższy o ok. 10 lat w stosunku do połowy wieku rębności, co wskazuje na potrzebę obniżenia wartości tego parametru. Szczególnie w obliczu zmiany klimatu i wiedzy o zwiększającym się ryzyku zamierania drzew z wiekiem i na żyzniejszych siedliskach, konieczne jest branie pod uwagę potrzeby odmłodzenia polskich lasów.

8. W ostatnim czasie w wielu pracach naukowych, zwłaszcza tych o przyrodniczym charakterze, bardzo mocno podkreśla się pozytywny wpływ rębni i cięć zupełnych (skutkujących powstawaniem otwartych powierzchni w lasach) na ogólny stan zachowania leśnej różnorodności biologicznej, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków (związanych z ekosystemami leśnymi) światłożądnych i ciepłolubnych (roślin, owadów, ptaków, nietoperzy itp.).

9. Obecnie poszczególne formy rębni zupełnych (ze szczególnym uwzględnieniem rębni Ib) oraz rębni IIIa (bazująca przede wszystkim na cięciach zupełnych) pełnią dominującą rolę w Lasach Państwowych, jako podstawowe metody realizacji procesu wymiany pokoleniowej i utrzymania ciągłości lasów oraz pełnionych przez nich funkcji. Łączny udział tych rębni w odnawianej co roku powierzchni leśnej w PGL LP wynosi ponad 75% co jest następstwem dominacji siedlisk borowych. Cięcia zupełne polegają na usunięciu drzew z powierzchni o różnym kształcie i wielkości w celu uzyskania dostępności światła bezpośredniego do dna lasu i stworzenia warunków otwartej powierzchni. Takie warunki tworzą się na powierzchni przekraczającej wielkość 0,5 hektara. Na mniejszych powierzchniach usuwanie drzew tworzy warunki charakterystyczne dla naturalnych luk lub gniazd wykonanych w celu naśladowania naturalnej dynamiki lasu. Takie postępowanie w polskiej i międzynarodowej nomenklaturze określane jest często mianem cięć gniazdowych. Wykonuje się je w celu stworzenia optymalnych warunków wzrostu dla drzew cierpiących od nadmiernej insolacji lub przymrozków, a dobrze wzrastających w mikroklimacie gniazda o podwyższonej wilgotności powietrza i łagodnych amplitudach temperatur. Rębni zupełna stanowi podstawową metodę zagospodarowania lasów w zdecydowanej większości krajów europejskich, z udziałem wynoszącym od ponad 50% (Belgia) do prawie 100% (Irlandia, Litwa).
10. Biorąc pod uwagę potencjalne problemy oraz niektóre niekorzystne aspekty związane ze zbyt schematycznym stosowaniem rębni zupełnej (w jej klasycznej formie), w aktualnie obowiązujących ZHL z 2024 r. umieszczono szereg zapisów zmierzających do ograniczenia jej stosowania do tych sytuacji, w których jest to niezbędne oraz zachęcających do jej modyfikacji, pozwalających na osiągnięcie nie tylko pożądaných efektów hodowlanych, ale również, korzyści środowiskowych, przyrodniczych, estetycznych i krajobrazowych. Według obowiązujących obecnie ZHL, w uzasadnionych przypadkach, nadleśniczy jest uprawniony do zmiany rębni zupełnej na rębnię złożoną (par. 23, pkt. 6). Wskazano także szereg przypadków, w których nie powinno się wykonywać rębni zupełnej (np. w pasach o szerokości 25 m od linii brzegowej naturalnych cieków i zbiorników wodnych, źródlisk, w bezpośrednim sąsiedztwie drzew matecznych, pomników przyrody, w miejscach kultu religijnego, w miejscach pamięci narodowej).
11. W celu złagodzenia potencjalnie niekorzystnych efektów szablonowego stosowania rębni zupełnej oraz w celu wzmocnienia walorów przyrodniczych lasów zagospodarowanych sformułowano w ZHL także postulat pozostawiania „fragmentów drzewostanu macierzystego (tzw. kępi i płatów starodrzewu) wraz z nienaruszonymi warstwami dolnymi aż do ich naturalnego rozpadu”, o „sumarycznej powierzchni nie mniejszej niż 5% powierzchni zrębów zupełnych zaplanowanych w danym

dziesięcioleciu w obrębie” (par. 28, pkt. 8). ZHL zachęcają także do „pozostawiania pojedynczych drzew lub grup drzew pełniących rolę biocenotyczną (rzadkich gatunków, drzew dziuplastych, czatowni, drzew wzbogacających krajobraz itp.)” (par. 28, pkt 7) z uwzględnieniem potrzeb utrzymania przestrzennej łączności ekosystemów leśnych. Zapisy te są zbieżne z treścią rozporządzenia ministra Klimatu i Środowiska z 27 marca 2023 roku w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej (Dz.U.2023, poz.672).

12. Jednocześnie, w ZHL zdefiniowano i wymieniono szereg sytuacji, w których zastosowanie rębni zupełnej stanowi najczęściej jedyne racjonalne rozwiązanie (par. 28, pkt. 3). Należą do nich m.in.: 1) drzewostany na siedliskach borowych (z dominacją światłożądnej sosny), 2) drzewostany na siedliskach charakteryzujących się występowaniem uciążliwej roślinności, przewidziane do odnowienia gatunkami światłożądnymi, 3) drzewostany, których natychmiastowe usunięcie i odnowienie jest podyktowane względami sanitarnymi.

Mając powyższe na uwadze

zarządzam, co następuje:

§ 1

1. Na etapie realizacji ustaleń planów urządzenia lasu, zatwierdzonych przed dniem wejścia w życie niniejszego zarządzenia, nadleśniczy:

- a) jest zobowiązany do maksymalnego wykorzystywania w praktyce wytycznych zawartych w ZHL polegających na:
- 1) możliwości zamiany rębni zupełnej (I) oraz rębni gniazdowej zupełnej (IIIa) (zapisanych w PUL) na rębnię złożoną (II, IIIb, IIIc, IV, V) oraz
 - 2) możliwości zastąpienia cięć zupełnych innymi sposobami cięć (cięciami częściowymi, brzegowymi i przerębowymi). Decyzję należy podjąć po wnikliwej analizie z uwzględnieniem zmieniających się warunków klimatycznych i rozpatrzeniu wszystkich innych istotnych, lokalnych uwarunkowań o charakterze przyrodniczym, społecznym, gospodarczym i technicznym.
- b) w przypadku podjęcia decyzji o zastąpieniu rębni zupełnej rębnią stopniową gniazdową udoskonaloną (IVd), sporządza szczegółowy plan hodowlany zawierający takie elementy, jak:
- 1) ogólne założenia dotyczące danego drzewostanu (całkowita wielkość powierzchni manipulacyjnej, pożądany skład gatunkowy odnowienia, całkowita długość okresu odnowienia, podział na strefy cięć),
 - 2) położenie granicy transportu i szlaków zrywkowych,

- 3) przestrzenne rozmieszczenie ośrodków odnowieniowych (o.o.) zakładanych w kolejnych etapach realizacji cięć,
 - 4) sposób cięć odnowieniowych i sposób ich wykonania (wielkość gniazd, rodzaj osłony, kierunki i sposoby poszerzania ośrodków odnowieniowych, nawrót cięć),
 - 5) sposoby przygotowania gleby,
 - 6) zapotrzebowanie na materiał sadzeniowy .
- c) w przypadku podjęcia decyzji o zastąpieniu rębni zupełnej rębnią przerębową (V): 1) definiuje wielkość i przebieg granicy jednostki kontrolnej, 2) projektuje i realizuje cięcia przerębowe zgodnie z § 26 ust. 2 lit. d) oraz § 32 ZHL.
- d) w przypadku rębni innych niż wymienione w pkt b) i c), sporządza pisemne uzasadnienie dla proponowanych modyfikacji.
- e) w przypadku decyzji o pozostawieniu rębni zupełnej jako podstawowego schematu postępowania hodowlanego na etapie wymiany pokoleniowej należy, w celu złagodzenia ich negatywnego oddziaływania, maksymalnie wykorzystać istniejące możliwości modyfikacji wykonywanych cięć zupełnych poprzez pozostawianie ważnych elementów strukturalno-funkcjonalnych odnawianego drzewostanu (naloty, podrosty, II piętro, kępy starodrzewu, rzadkie gatunki domieszkowe, drzewa biocenotyczne itp.) i wykorzystanie ich przy kształtowaniu nowego pokolenia drzewostanu.
- f) w sprzyjających warunkach dąży do zastąpienia rębni zupełnej rębnią zachowawczą (ang. *retention system*), jako metodą prowadzenia cięć odnowieniowych, która jest wskazana jako preferowana w aktualnie opracowanych przez Komisję Europejską „Wytycznych w sprawie gospodarki leśnej bliższej naturze”. Zgodnie z zapisami zawartymi we wspomnianych „Wytycznych...” w trakcie prowadzenia cięć odnowieniowych należy w sposób trwały wyłączyć z użytkowania co najmniej 5-10% odnawianej powierzchni. Do wyłączenia należy w pierwszej kolejności typować te fragmenty drzewostanów, które charakteryzują się lokalnie ponadprzeciętnymi walorami przyrodniczymi i/lub krajobrazowymi.
- g) W fazie drzewostanu dojrzewającego preferuje trzebieże o charakterze przerębowym (przede wszystkim w drzewostanach jodłowych), trzebieże grupowe oraz przekształceniowe (w drzewostanach złożonych z drzew innych gatunków) w celu zwiększenia ich zróżnicowania strukturalnego i gatunkowego stanowiącego ważny warunek wysokiego potencjału adaptacyjnego zbiorowisk leśnych względem zachodzących i prognozowanych zmian środowiskowych (w tym klimatycznych), a także umożliwiającego bardziej płynną (stopniową) wymianę generacji drzew leśnych.

2. Modyfikacje ustaleń planu urządzenia lasu, dokonane przez nadleśniczego zgodnie z pkt. a – f, podlegają akceptacji przez dyrektora regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych (z poinformowaniem Głównego Inspektora Lasów Państwowych). Po uzyskaniu akceptacji nadleśniczy zobowiązany jest dokonać odpowiednich zmian wskazań gospodarczych w Systemie Informatycznym Lasów Państwowych.

§ 2

Na etapie sporządzenia projektu planu urządzenia lasu, polecam dyrektorowi RDLP wykonanie działań jak niżej:

1. Jeżeli odbyła się narada techniczno-gospodarcza mają zastosowanie zapisy zawarte w § 1 ust. 1,
2. Dla procedury tworzenia projektów planów urządzenia lasu, w których wykonano prace terenowe, a nie odbyły się narady techniczno-gospodarcze (NTG) mają zastosowanie poniższe zapisy:
 - a) w części *Opisu ogólnego* projektu planu urządzenia lasu, wprowadzone modyfikacje należy opisać w języku niespecjalistycznym.
 - b) rekomenduje się zastosowanie modyfikacji i ograniczenie cięć zupełnych w niżej wymienionych lasach, z wyłączeniem drzewostanów niestabilnych, tj.:
 - a. wyznaczonych lasach o zwiększonej funkcji społecznej,
 - b. w granicach administracyjnych miast,
 - c. o dominującej funkcji glebochronnej,
 - d. uzdrowiskowych,
 - e. w strefach ostoi zwierząt,
 - f. o dominującej funkcji wodochronnej w strefie ujęć wód,
 - g. wzdłuż naturalnych cieków i naturalnych zbiorników wodnych,
 - h. bezpośrednio przylegających do dróg krajowych i wojewódzkich
 - i. w sąsiedztwie intensywnie użytkowanych szlaków i miejsc turystycznych.
 - c) zaleca się odchodzenie od stosowania cięć zupełnych we wszystkich drzewostanach, gdzie pożądane efekty hodowlane można osiągnąć przy użyciu rębni złożonych.
3. W lasach, o których mowa w ust. 2, będących w procesie odnowienia lub przebudowy rekomenduje się kontynuację dotychczasowego postępowania hodowlanego.
4. Modyfikacje i ograniczenie stosowania cięć zupełnych, w grupie lasów, o której mowa w ust. 2, są przedmiotem ustaleń w ramach prac Zespołu Lokalnej Współpracy, przy opracowaniu projektu planu urządzenia lasu.

§ 3

1. Zobowiązuję Ośrodek Rozwojowo Wdrożeniowy Lasów Państwowych w Bedoniu do przygotowania i przeprowadzenia szkoleń z zakresu niniejszego zarządzenia dla pracowników PGL LP.

§ 4

Niniejsze zarządzenie wchodzi w życie z dniem jego podpisania, z zastrzeżeniem, iż wykonanie zarządzenia:

- a) w zakresie § 1 nastąpi do dnia 29 listopada 2024 r.,
- b) w zakresie § 2 nastąpi odpowiednio do terminów w umowach na sporządzenie projektów planów urządzenia lasu, obowiązujących od dnia 01.01.2025r.

DYREKTOR GENERALNY

LASÓW PAŃSTWOWYCH

Witold Koss

Zarządzenie nr 90

Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych

z dnia 23 lipca 2024 r.

w sprawie zmiany i ogłoszenia tekstu jednolitego zarządzenia nr 87 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 12 lipca 2024 r. w sprawie wprowadzenia wytycznych dotyczących ograniczenia stosowania rębni i cięć zupełnych w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe

(znak: ZG.7014.2.2024)

Na podstawie art. 33 ust. 1 ustawy o lasach¹ w związku z § 6 Statutu Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe², w wykonaniu zadań, wynikających z obowiązków Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych, określonych w art.33 ust. 3 pkt. 3³ ustawy o lasach

zarządzam, co następuje:**§ 1**

1. W § 1 dodaje się ust. 2 o treści:

„2. Modyfikacje ustaleń planu urządzenia lasu, dokonane przez nadleśniczego zgodnie z pkt. a – f, podlegają akceptacji przez dyrektora regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych (z poinformowaniem Głównego Inspektora Lasów Państwowych). Po uzyskaniu akceptacji nadleśniczy zobowiązany jest dokonać odpowiednich zmian wskazań gospodarczych w Systemie Informatycznym Lasów Państwowych.”

2. § 4 lit. a zarządzenia nr 87 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 12 lipca 2024 r. w sprawie wprowadzenia wytycznych dotyczących ograniczenia stosowania rębni i cięć zupełnych w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe nadaje się następujące brzmienie:

„a) w zakresie § 1 nastąpi do dnia 29 listopada 2024 r.,”

§ 2

Pozostałe zapisy zarządzenia nr 87 z dnia 12 lipca 2024 r. pozostają bez zmian.

§ 3

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem podpisania.

¹ Art. 33. ust. 1 ustawy o lasach stanowi, że Lasami Państwowymi kieruje Dyrektor Generalny przy pomocy dyrektorów regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych.

² Statut Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe został nadany zarządzeniem nr 50 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 18. maja 1994 r; w § 6. Statut Lasów Państwowych stanowi, że w wykonaniu zadań określonych przez ustawę (o lasach) oraz przez przepisy wykonawcze do ustawy, a także innych przepisów prawnych Dyrektor Generalny wydaje zarządzenia i decyzje obowiązujące w Lasach Państwowych.

³ Art. 33 ust.3 pkt. 1a) ustawy o lasach stanowi, że Dyrektor Generalny Lasów Państwowych inicjuje, organizuje oraz koordynuje przedsięwzięcia na rzecz ochrony lasów, racjonalnej gospodarki leśnej i rozwoju leśnictwa.

§ 4

Załącznikiem do zarządzenia jest tekst jednolity zarządzenia nr 87 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 12 lipca 2024 r. w sprawie wprowadzenia wytycznych dotyczących ograniczenia stosowania rębni i cięć zupełnych w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe, w brzmieniu nadanym mu niniejszym zarządzeniem.

DYREKTOR GENERALNY

LASÓW PAŃSTWOWYCH

Witold Koss

Zarządzenie nr 87

Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych

z dnia 12 lipca 2024 r.

**w sprawie wprowadzenia wytycznych dotyczących ograniczenia stosowania rębni i cięć
zupelnych w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe**

(znak: ZG.7014.2.2024)

W wykonaniu polecenia wydanego w dniu 26 kwietnia 2024 r. przez Ministra Klimatu i Środowiska na podstawie art. 34a ust. 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów¹, mając na względzie art. 4 ust. 4 i art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach², działając w oparciu o art. 33 ust. 1 ustawy o lasach³ w związku z § 6 Statutu Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe⁴, w wykonaniu zadań, wynikających z obowiązków Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych, określonych w art.33 ust. 3 pkt. 3⁵ ustawy o lasach

1. Uwzględniając pismo z dnia 26.04.2024 r. w którym Ministra Klimatu i Środowiska poleciła Dyrektorowi Generalnemu Lasów Państwowych preferowanie w sporządzanych i przedkładanych do zatwierdzenia planach urządzenia lasu rębni złożonych oraz cięć innych niż zupełne, a także przygotowanie analizy i propozycji rozwiązań w zakresie zastąpienia rębniami złożonymi rębni zupełnych zaplanowanych w planach urządzenia lasu (aktualnie obowiązujących) oraz zastąpienia cięć zupełnych innymi sposobami wykonywania cięć.

¹ Art. 34a ust. 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (Dz. U. z 2022 r., poz. 1188) stanowi, że Minister, w celu dostosowania do polityki ustalonej przez Radę Ministrów zasad i kierunków działania podległych lub nadzorowanych centralnych organów administracji rządowej, innych urzędów lub jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, może wydawać kierownikom urzędów centralnych oraz kierownikom innych urzędów i jednostek organizacyjnych wiążące ich wytyczne i polecenia.

² Art. 4 ust. 4 ustawy z dnia 28 września 1991 r o lasach (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 530) stanowi, że nadzór nad Lasami Państwowymi sprawuje minister właściwy do spraw środowiska, zaś zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt. 1 ustawy o lasach minister właściwy do spraw środowiska sprawuje nadzór nad gospodarką leśną minister w lasach stanowiących własność Skarbu Państwa.

³ Art. 33. ust. 1 ustawy o lasach stanowi, że Lasami Państwowymi kieruje Dyrektor Generalny przy pomocy dyrektorów regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych.

⁴ Statut Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe został nadany zarządzeniem nr 50 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 18. maja 1994 r; w § 6. Statut Lasów Państwowych stanowi, że w wykonaniu zadań określonych przez ustawę (o lasach) oraz przez przepisy wykonawcze do ustawy, a także innych przepisów prawnych Dyrektor Generalny wydaje zarządzenia i decyzje obowiązujące w Lasach Państwowych.

⁵ Art. 33 ust.3 pkt. 1a) ustawy o lasach stanowi, że Dyrektor Generalny Lasów Państwowych inicjuje, organizuje oraz koordynuje przedsięwzięcia na rzecz ochrony lasów, racjonalnej gospodarki leśnej i rozwoju leśnictwa.

2. Realizując polecenie, o którym mowa w ustępie 1, Dyrektor Generalny Lasów Państwowych zarządzeniem nr 36 Dyrektora Generalnego LP powołał zespół zadaniowy do spraw wypracowania „propozycji rozwiązań zmierzających do maksymalnego ograniczenia wykorzystywania rębni zupełnych oraz zastąpienia ich innymi sposobami cięć”, zarówno w nowo opracowywanych, jak i obecnie obowiązujących planach urządzenia lasu. Ustalenia będące wynikiem prac tego zespołu podane są w kolejnych punktach.
3. Przyjęto definicje rębni zupełnej, cięcia zupełnego oraz rębni złożonej zgodnie z zapisami zawartymi w najnowszym wydaniu Zasad Hodowli Lasu (dalej: ZHL) z 2024 r. Cięcie zupełne polega na tym, że, co do zasady, usuwa się jednorazowo **wszystkie** drzewa występujące na określonej powierzchni; podobnie, rębnia zupełna (I) polega generalnie na usunięciu wszystkich drzew z określonej powierzchni **całego drzewostanu**. Pod pojęciem rębni złożonej należy natomiast rozumieć wszystkie rodzaje i formy rębni nie zaliczone do grupy rębni zupełnych (II, III, IV i V).
4. W społecznym odbiorze, w ostatnich latach, coraz mocniej krytykowane są rębnie zupełne, stąd też wymagane jest uzasadnienie, w jakich przypadkach można przyjąć jako optymalne utrzymanie ich stosowania, a w jakich przypadkach wykorzystywać rębnie złożone.
5. Potencjalne wady cięć zupełnych i rębni zupełnej są znane leśnikom od bardzo dawna. Widoczne są szczególnie wyraźnie w przypadku stosowania wielkopowierzchniowych zrębów zupełnych, realizowanych na powierzchniach wynoszących kilkanaście czy nawet kilkadziesiąt hektarów (tak jak ma to miejsce np. w przypadku Stanów Zjednoczonych, Kanady czy Szwecji). Należą do nich zwłaszcza: 1) zagrożenie erozyjne gleby i pogorszenie jej właściwości wskutek odstonięcia oraz możliwe zwiększenie tempa uwalniania węgla; 2) obniżenie zdolności retencyjnych gleby; 3) obniżenie walorów krajobrazowych (duże powierzchnie zrębów); 4) większe zagrożenie ze strony czynników biotycznych i abiotycznych (wzrost temperatury gleby, przesychnienia, uciążliwa roślinność, owady, zwierzyna); 5) brak możliwości wykorzystywania zdolności przyrostowych poszczególnych drzew; 6) brak możliwości skracania cyklu produkcyjnego przez wyprowadzanie młodego pokolenia pod okapem drzewostanu macierzystego; 7) konieczność stosowania przedplonu dla gatunków cienistych i wrażliwych w młodości na działanie czynników abiotycznych. W Polsce w celu eliminacji ich niekorzystnego wpływu powierzchnie zrębów zupełnych ograniczono do 6 ha (a w zasadzie do 4 ha), pozostawia się fragmenty drzewostanu macierzystego (tzw. kępy i płyty starodrzewu) aż do ich naturalnego rozpadu, pojedyncze drzewa lub grupy drzew pełniące rolę biocenotyczną, kształtuje się strefy przejściowe (§28 Zasad Hodowli Lasu).

6. Jednocześnie, rębnia zupełna i cięcia zupełne mają też wiele zalet i przynoszą korzyści, które można rozpatrywać nie tylko z hodowlanego i gospodarczego punktu widzenia. W tym kontekście trzeba wymienić m.in.: 1) łatwość odnawiania drzew o dużych i umiarkowanych wymaganiach świetlnych (takich, jak np. sosna, modrzew, brzoza, olsza, osika, dąb, klon, jesion) poza oceniającym wpływem drzewostanu; 2) koncentrację i uproszczenie prac związanych z pozyskaniem drewna i odnowieniem lasu, 3) brak szkód w odnowieniu; 4) możliwość utrzymania drzewostanów w optymalnym dla produkcji drewna zwarciu do końca cyklu produkcyjnego; 5) lepszą jakość drewna dzięki zwarcu poziomemu drzewostanu (mniejsza zbieżystość i gałęzistość drzew); 6) możliwość wprowadzania przez sadzenie lub siew gatunków światłożądnych i proweniencji o dużej wartości hodowlanej, a także lepiej dostosowanych do zmieniających się warunków klimatycznych (zgodnie z koncepcją migracji wspomaganej), 7) zapewnienie niszy ekologicznych dla wielu grup leśnych organizmów (głównie roślin, owadów i ptaków) wymagających otwartych przestrzeni, światła i ciepła, 8) tworzenie mozaikowości krajobrazu (bogatej tekstury lasu).

7. Radykalne odejście od zrębów i cięć zupełnych w polskich lasach opóźniłoby znacząco proces wymiany pokoleniowej i odmładzania zasobów leśnych lasów zagospodarowanych. W efekcie takiego podejścia istotnie wzrosłaby powierzchnia drzewostanów dojrzałych i starszych, które charakteryzują się większym ryzykiem zamierania w przypadku występowania nasilonych stresów związanych ze zmianą klimatu (głównie niedoborem wody i długotrwałymi okresami susz oraz wysokimi temperaturami). Ewentualna próba kompensacji obniżenia wielkości pozyskania drewna w drzewostanach dojrzałych, poprzez zwiększenie intensywności pozyskania w drzewostanach młodszych skutkowałaby pozyskiwaniem drzew na ogół w pełni zdrowych, które charakteryzują się większą stabilnością oraz mają większe szanse na zaadaptowanie się do zmiany klimatu. Kształtowanie właściwej struktury wiekowej drzewostanów jest jednym z istotniejszych zagadnień w planowaniu urządzeniowym. Jednym z parametrów jest średni wiek drzewostanów, który obecnie wynosi 61 lat i jest wyższy o ok. 10 lat w stosunku do połowy wieku rębności, co wskazuje na potrzebę obniżenia wartości tego parametru. Szczególnie w obliczu zmiany klimatu i wiedzy o zwiększającym się ryzyku zamierania drzew z wiekiem i na żyzniejszych siedliskach, konieczne jest branie pod uwagę potrzeby odmłodzenia polskich lasów.

8. W ostatnim czasie w wielu pracach naukowych, zwłaszcza tych o przyrodniczym charakterze, bardzo mocno podkreśla się pozytywny wpływ rębni i cięć zupełnych (skutkujących powstawaniem otwartych powierzchni w lasach) na ogólny stan zachowania leśnej różnorodności biologicznej, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków (związanych z ekosystemami leśnymi) światłożądnych i ciepłolubnych (roślin, owadów, ptaków, nietoperzy itp.).

9. Obecnie poszczególne formy rębni zupełnych (ze szczególnym uwzględnieniem rębni Ib) oraz rębni IIIa (bazująca przede wszystkim na cięciach zupełnych) pełnią dominującą rolę w Lasach Państwowych, jako podstawowe metody realizacji procesu wymiany pokoleniowej i utrzymania ciągłości lasów oraz pełnionych przez nich funkcji. Łączny udział tych rębni w odnawianej co roku powierzchni leśnej w PGL LP wynosi ponad 75% co jest następstwem dominacji siedlisk borowych. Cięcia zupełne polegają na usunięciu drzew z powierzchni o różnym kształcie i wielkości w celu uzyskania dostępności światła bezpośredniego do dna lasu i stworzenia warunków otwartej powierzchni. Takie warunki tworzą się na powierzchni przekraczającej wielkość 0,5 hektara. Na mniejszych powierzchniach usuwanie drzew tworzy warunki charakterystyczne dla naturalnych luk lub gniazd wykonanych w celu naśladowania naturalnej dynamiki lasu. Takie postępowanie w polskiej i międzynarodowej nomenklaturze określane jest często mianem cięć gniazdowych. Wykonuje się je w celu stworzenia optymalnych warunków wzrostu dla drzew cierpiących od nadmiernej insolacji lub przymrozków, a dobrze wzrastających w mikroklimacie gniazda o podwyższonej wilgotności powietrza i łagodnych amplitudach temperatur. Rębni zupełna stanowi podstawową metodę zagospodarowania lasów w zdecydowanej większości krajów europejskich, z udziałem wynoszącym od ponad 50% (Belgia) do prawie 100% (Irlandia, Litwa).

10. Biorąc pod uwagę potencjalne problemy oraz niektóre niekorzystne aspekty związane ze zbyt schematycznym stosowaniem rębni zupełnej (w jej klasycznej formie), w aktualnie obowiązujących ZHL z 2024 r. umieszczono szereg zapisów zmierzających do ograniczenia jej stosowania do tych sytuacji, w których jest to niezbędne oraz zachęcających do jej modyfikacji, pozwalających na osiągnięcie nie tylko pożądanych efektów hodowlanych, ale również, korzyści środowiskowych, przyrodniczych, estetycznych i krajobrazowych. Według obowiązujących obecnie ZHL, w uzasadnionych przypadkach, nadleśniczy jest uprawniony do zmiany rębni zupełnej na rębnię złożoną (par. 23, pkt. 6). Wskazano także szereg przypadków, w których nie powinno się wykonywać rębni zupełnej (np. w pasach o szerokości 25 m od linii brzegowej naturalnych cieków i zbiorników wodnych, źródlisk, w bezpośrednim sąsiedztwie drzew matecznych, pomników przyrody, w miejscach kultu religijnego, w miejscach pamięci narodowej).

11. W celu złagodzenia potencjalnie niekorzystnych efektów szablonowego stosowania rębni zupełnej oraz w celu wzmocnienia walorów przyrodniczych lasów zagospodarowanych sformułowano w ZHL także postulat pozostawiania „fragmentów drzewostanu macierzystego (tzw. kęp i płątów starodrzewu) wraz z nienaruszonymi warstwami dolnymi aż do ich naturalnego rozpadu”, o „sumarycznej powierzchni nie mniejszej niż 5% powierzchni zrębów zupełnych zaplanowanych w danym

dziesięcioleciu w obrębie” (par. 28, pkt. 8). ZHL zachęcają także do „pozostawiania pojedynczych drzew lub grup drzew pełniących rolę biocenotyczną (rzadkich gatunków, drzew dziuplastych, czatowni, drzew wzbogacających krajobraz itp.)” (par. 28, pkt 7) z uwzględnieniem potrzeb utrzymania przestrzennej łączności ekosystemów leśnych. Zapisy te są zbieżne z treścią rozporządzenia ministra Klimatu i Środowiska z 27 marca 2023 roku w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej (Dz.U.2023, poz.672).

12. Jednocześnie, w ZHL zdefiniowano i wymieniono szereg sytuacji, w których zastosowanie rębni zupełnej stanowi najczęściej jedyne racjonalne rozwiązanie (par. 28, pkt. 3). Należą do nich m.in.: 1) drzewostany na siedliskach borowych (z dominacją światłożądną sosny), 2) drzewostany na siedliskach charakteryzujących się występowaniem uciążliwej roślinności, przewidziane do odnowienia gatunkami światłożądnymi, 3) drzewostany, których natychmiastowe usunięcie i odnowienie jest podyktowane względami sanitarnymi.

Mając powyższe na uwadze

zarządzam, co następuje:

§ 1

1. Na etapie realizacji ustaleń planów urządzenia lasu, zatwierdzonych przed dniem wejścia w życie niniejszego zarządzenia, nadleśniczy:

- a) jest zobowiązany do maksymalnego wykorzystywania w praktyce wytycznych zawartych w ZHL polegających na:
- 1) możliwości zamiany rębni zupełnej (I) oraz rębni gniazdowej zupełnej (IIIa) (zapisanych w PUL) na rębnię złożoną (II, IIIb, IIIc, IV, V) oraz
 - 2) możliwości zastąpienia cięć zupełnych innymi sposobami cięć (cięciami częściowymi, brzegowymi i przerębowymi). Decyzję należy podjąć po wnikliwej analizie z uwzględnieniem zmieniających się warunków klimatycznych i rozpatrzeniu wszystkich innych istotnych, lokalnych uwarunkowań o charakterze przyrodniczym, społecznym, gospodarczym i technicznym.
- b) w przypadku podjęcia decyzji o zastąpieniu rębni zupełnej rębnią stopniową gniazdową udoskonaloną (IVd), sporządza szczegółowy plan hodowlany zawierający takie elementy, jak:
- 1) ogólne założenia dotyczące danego drzewostanu (całkowita wielkość powierzchni manipulacyjnej, pożądany skład gatunkowy odnowienia, całkowita długość okresu odnowienia, podział na strefy cięć),
 - 2) położenie granicy transportu i szlaków zrywkowych,

- 3) przestrzenne rozmieszczenie ośrodków odnowieniowych (o.o.) zakładanych w kolejnych etapach realizacji cięć,
 - 4) sposób cięć odnowieniowych i sposób ich wykonania (wielkość gniazd, rodzaj osłony, kierunki i sposoby poszerzania ośrodków odnowieniowych, nawrót cięć),
 - 5) sposoby przygotowania gleby,
 - 6) zapotrzebowanie na materiał sadzeniowy .
- c) w przypadku podjęcia decyzji o zastąpieniu rębni zupełnej rębnią przerębową (V): 1) definiuje wielkość i przebieg granicy jednostki kontrolnej, 2) projektuje i realizuje cięcia przerębowe zgodnie z § 26 ust. 2 lit. d) oraz § 32 ZHL.
- d) w przypadku rębni innych niż wymienione w pkt b) i c), sporządza pisemne uzasadnienie dla proponowanych modyfikacji.
- e) w przypadku decyzji o pozostawieniu rębni zupełnej jako podstawowego schematu postępowania hodowlanego na etapie wymiany pokoleniowej należy, w celu złagodzenia ich negatywnego oddziaływania, maksymalnie wykorzystać istniejące możliwości modyfikacji wykonywanych cięć zupełnych poprzez pozostawianie ważnych elementów strukturalno-funkcjonalnych odnawianego drzewostanu (naloty, podrosty, II piętro, kępy starodrzewu, rzadkie gatunki domieszkowe, drzewa biocenotyczne itp.) i wykorzystanie ich przy kształtowaniu nowego pokolenia drzewostanu.
- f) w sprzyjających warunkach dąży do zastąpienia rębni zupełnej rębnią zachowawczą (ang. *retention system*), jako metodą prowadzenia cięć odnowieniowych, która jest wskazana jako preferowana w aktualnie opracowanych przez Komisję Europejską „Wytycznych w sprawie gospodarki leśnej bliższej naturze”. Zgodnie z zapisami zawartymi we wspomnianych „Wytycznych...” w trakcie prowadzenia cięć odnowieniowych należy w sposób trwały wyłączyć z użytkowania co najmniej 5-10% odnawianej powierzchni. Do wyłączenia należy w pierwszej kolejności typować te fragmenty drzewostanów, które charakteryzują się lokalnie ponadprzeciętnymi walorami przyrodniczymi i/lub krajobrazowymi.
- g) W fazie drzewostanu dojrzewającego preferuje trzebieże o charakterze przerębowym (przede wszystkim w drzewostanach jodłowych), trzebieże grupowe oraz przekształceniowe (w drzewostanach złożonych z drzew innych gatunków) w celu zwiększenia ich zróżnicowania strukturalnego i gatunkowego stanowiącego ważny warunek wysokiego potencjału adaptacyjnego zbiorowisk leśnych względem zachodzących i prognozowanych zmian środowiskowych (w tym klimatycznych), a także umożliwiającego bardziej płynną (stopniową) wymianę generacji drzew leśnych.

2. Modyfikacje ustaleń planu urządzenia lasu, dokonane przez nadleśniczego zgodnie z pkt. a – f, podlegają akceptacji przez dyrektora regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych (z poinformowaniem Głównego Inspektora Lasów Państwowych). Po uzyskaniu akceptacji nadleśniczy zobowiązany jest dokonać odpowiednich zmian wskazań gospodarczych w Systemie Informatycznym Lasów Państwowych.

§ 2

Na etapie sporządzenia projektu planu urządzenia lasu, polecam dyrektorowi RDLP wykonanie działań jak niżej:

1. Jeżeli odbyła się narada techniczno-gospodarcza mają zastosowanie zapisy zawarte w § 1 ust. 1,
2. Dla procedury tworzenia projektów planów urządzenia lasu, w których wykonano prace terenowe, a nie odbyły się narady techniczno-gospodarcze (NTG) mają zastosowanie poniższe zapisy:
 - a) w części *Opisu ogólnego* projektu planu urządzenia lasu, wprowadzone modyfikacje należy opisać w języku niespecjalistycznym.
 - b) rekomenduje się zastosowanie modyfikacji i ograniczenie cięć zupełnych w niżej wymienionych lasach, z wyłączeniem drzewostanów niestabilnych, tj.:
 - a. wyznaczonych lasach o zwiększonej funkcji społecznej,
 - b. w granicach administracyjnych miast,
 - c. o dominującej funkcji glebochronnej,
 - d. uzdrowiskowych,
 - e. w strefach ostoi zwierząt,
 - f. o dominującej funkcji wodochronnej w strefie ujęć wód,
 - g. wzdłuż naturalnych cieków i naturalnych zbiorników wodnych,
 - h. bezpośrednio przylegających do dróg krajowych i wojewódzkich
 - i. w sąsiedztwie intensywnie użytkowanych szlaków i miejsc turystycznych.
 - c) zaleca się odchodzenie od stosowania cięć zupełnych we wszystkich drzewostanach, gdzie pożądane efekty hodowlane można osiągnąć przy użyciu rębni złożonych.
3. W lasach, o których mowa w ust. 2, będących w procesie odnowienia lub przebudowy rekomenduje się kontynuację dotychczasowego postępowania hodowlanego.
4. Modyfikacje i ograniczenie stosowania cięć zupełnych, w grupie lasów, o której mowa w ust. 2, są przedmiotem ustaleń w ramach prac Zespołu Lokalnej Współpracy, przy opracowaniu projektu planu urządzenia lasu.

§ 3

1. Zobowiązuję Ośrodek Rozwojowo Wdrożeniowy Lasów Państwowych w Bedoniu do przygotowania i przeprowadzenia szkoleń z zakresu niniejszego zarządzenia dla pracowników PGL LP.

§ 4

Niniejsze zarządzenie wchodzi w życie z dniem jego podpisania, z zastrzeżeniem, iż wykonanie zarządzenia:

- a) w zakresie § 1 nastąpi do dnia 29 listopada 2024 r.,
- b) w zakresie § 2 nastąpi odpowiednio do terminów w umowach na sporządzenie projektów planów urządzenia lasu, obowiązujących od dnia 01.01.2025r.

DYREKTOR GENERALNY

LASÓW PAŃSTWOWYCH

Witold Koss